

La xucrut, la góndola i el turista jurídic

written by Ferran Armengol Ferrer | 22 de maig de 2017

En la fase actual del procés català ha sorgit una mena de fal·lera pel turisme jurídic, és a dir, anar a cercar en altres ciutats europees els suports i les respostes que no es troben a Catalunya ni encara menys a Madrid. En aquesta mena de rànquing de capitals jurídiques europees sobresurten, però, dues ciutats. L'una, Estrasburg, seu del Consell d'Europa, del Tribunal Europeu de Drets Humans i també del Parlament Europeu, compartida, en aquest cas, amb Brussel·les i Luxemburg. L'altra, Venècia, que dona nom a un organisme també lligat al mateix Consell d'Europa, la Comissió Europea per a la Democràcia a través del Dret, més coneguda com a Comissió de Venècia, per ser la capital vèneta el lloc on es va constituir i on es reuneix habitualment. Estrasburg porta ja temps en la ment dels nostres turistes jurídics, que veuen en el Tribunal Europeu de Drets Humans la salvació davant les malvestats del Tribunal Constitucional i en general, del sistema judicial espanyol. La invocació de la Comissió de Venècia és més recent, però ha aconseguit en molt poc temps imposar-se en el discurs polític català. Tant és així que el Parlament de Catalunya acaba d'aprovar una moció en la qual s'insta al Govern a posar en marxa les iniciatives oportunes per disposar de l'assessorament, reconeixement i aval d'aquest organisme. La Generalitat ha d'anar, doncs, a Venècia, a aconseguir l'aprovació del referèndum, igual com Tannhäuser havia d'anar a Roma, a aconseguir la benedicció del Papa. I no ha faltat ja qui ha pronosticat que, així com el pobre Tannhäuser no va aconseguir la cobejada benedicció papal, tampoc la Generalitat aconseguirà l'aval de la Comissió de Venècia al referèndum. I és que aquesta idea del turisme jurídic s'estén transversalment entre aquells que, amb un xic d'ingenuïtat, confien encara que Europa ens donarà el que ens

nega Espanya, i els que es freguen les mans pensant en la garrotada que, en la seva opinió, rebran les reivindicacions catalanes a les institucions europees.

A primera vista, es podria pensar que quan fem el viatge sortirem de dubtes i podrem seguir amb el procés català comptant amb la conformitat de la Comissió de Venècia o del Tribunal d'Estrasburg sobre el procés català. Abans, però, ens hem d'assegurar de no seguir una pista falsa. Així, si ens referim al Tribunal Europeu de Drets Humans, hem de tenir present que no entra a jutjar conflictes de caràcter polític, ni té entre les seves funcions pronunciar-se sobre qüestions relacionades amb el dret d'autodeterminació. Si entra en el procés català, ho farà, si de cas, de manera indirecta, en casos de violació de drets fonamentals com pot ser la llibertat d'expressió o la immunitat parlamentària, però mai per a jutjar o arbitrar en el conflicte en el seu conjunt.

I si parlem de la Comissió de Venècia, el cert és que aquest organisme ja ha tractat en diverses ocasions les qüestions que podria plantejar un referèndum d'autodeterminació a Catalunya i que s'esmenten en la moció del Parlament. És així que ja el desembre de 1999 es va pronunciar amb caràcter genèric sobre l'aplicació del dret d'autodeterminació i el març de 2007 va aprovar el seu conegut Codi de bones pràctiques en matèria de referèndums. Els criteris i les normes d'aquestes resolucions bastarien per si mateixes per fixar els criteris necessaris per organitzar el referèndum català, sense necessitat de cap altre reconeixement o aval. Però és que a més, s'ha pronunciat de forma expressa en dos casos ben diferents, el referèndum d'autodeterminació de Montenegro i el de Crimea, als quals aplica la doctrina fixada des de 1999. Això és important destacar-ho, vistes les declaracions de certs juristes, inclòs algun membre de la mateixa Comissió de Venècia que vénen a presentar de forma esbiaixada els pronunciaments d'aquest organisme, insistint en el respecte de l'estat de dret però obviant a la vegada el conjunt de la doctrina d'aquest

organisme sobre l'autodeterminació i la secessió. Els principis d'aquesta doctrina són molt clars: segons el dictamen de 1999, dins l'àmbit de la constitució només existeix una "autodeterminació interna", que permet als territoris determinar el seu estatus dins del mateix estat. Però això no vol dir que no es pugui plantejar la secessió d'un d'aquests territoris, que s'haurà de fer fora de la constitució i en l'àmbit del dret internacional. Per tant, el dret d'autodeterminació "externa" s'ha d'entendre dins del sistema encapçalat per la Carta de les Nacions Unides, no en l'àmbit tancat de la constitució estatal. I a això encara afegeix l'argument de la coneguda sentència Quebec del Tribunal Suprem del Canadà, segons el qual, l'ordre constitucional no pot ser indiferent a una clara expressió d'una clara majoria de quebequesos en resposta a una qüestió clara en el sentit que no volen ja continuar a Canadà.

No es pot, per tant, afirmar que la celebració d'un referèndum d'autodeterminació a Catalunya estigui per si mateixa en contradicció amb la doctrina de la Comissió de Venècia. Menys encara, si es fa seguint les bones pràctiques aprovades per la mateixa Comissió. El referèndum d'independència de Montenegro és un exemple positiu en aquest sentit, mentre que el de Crimea, concebut per a legitimar l'ocupació russa d'aquell país, és, evidentment, l'exemple més negatiu. No cal, doncs, afegir res més. Poc seria, per tant, el que podria aportar un dictamen de la Comissió de Venècia sobre el referèndum català que no s'hagi dit ja.

En resum, doncs, són moltes les raons que fan recomanable una visita a Venècia o Estrasburg però entre elles no està l'assessorament o la validació de la proposta de referèndum d'autodeterminació a Catalunya. Què dir d'una escapada romàntica a Venècia?. O d'una passejada entre els canals i els carrers d'Estrasburg, rematada amb una "*choucroute garnie*" regada amb un bon vi d'Alsàcia (apta només per a estòmacs resistents...) . En fi, molt per veure i molt per fer. Però no

cal anar-hi a preguntar coses, quan ja en sabem la resposta.